

Vážení čtenáři Lesnické práce,

jsem velmi potěšen, že mohu napsat několik slov jako úvod k tématu jedle bělokoré – dřevině, která se dříve významně podílela na druhové skladbě našich lesů. Velice si vážím skutečnosti, že redakce časopisu v tomto čísle věnuje jedli více prostoru. Slovo „významně“ v první větě jsem použil záměrně. Podle rekonstruované druhové skladby našich lesů činilo zastoupení jedle 19 % z celkové plochy lesů. Za posledních 200–300 let kleslo na dnešních 1,1 %, což je úbytek více než 95 %. Ještě v roce 1950 bylo zastoupení této dřeviny 3 %, v roce 1970 2,1 % a v roce 1998 kleslo na 0,9 %. Příčin bylo mnoho, jak všichni velmi dobře víme, ale důsledek je jen jeden. Dlouhých deset let tato hodnota přetrvávala, až v roce 2008 překročila „magickou cifru“ 1 % s plošným vyjádřením 24 568 ha. V roce 2013 bylo vykazováno zastoupení jedle 1,1 %. Tato „sumička“ přetrvává dodnes. Není pochyb o tom, že žád-

Motto: Smrk je chlebem lesa, ale jedle jeho páteří.

ná z našich dřevin nemá tak tragický osud jako právě jedle. Pokud dokážeme každých pět let zvýšit plochu jejího zastoupení o 0,1 %, tak cílového zastoupení (4,4 %) dosáhneme v roce 2185. Plošný deficit je 86 500 ha, což je například plocha PLD Moravskoslezské Beskydy.

Obdobnou situaci, jako je v zastoupení jedle, spatřuji i v množství doposud vydané a česky psané odborné literatury o této dřevině. Jedinou kvalitní monografií o jedli, kterou disponuje naše lesnictví, je „Pestovanie jedle“ od spoluautorů Korpeľa a Vinše. Ta byla bohužel vydána již před 52 lety. Za zmínku ještě stojí publikace „Problematika ekologie jedle bělokoré a jejího odumírání“ od Jaromíra Mála, vydaná v roce 1983.

Co se týká odborných konferencí a seminářů, byly za posledních 20 let pořádány tři akce – v roce 2001 odborný seminář „Přirozená a umělá obnova jedle“, mezinárodní konference „Jedle bělokorá 2005“ a mezinárodní konference „Jedle bělokorá – páteř evropských lesů“ v roce 2016. Není to trochu málo?

A co výzkumné granty a jiné přiděly? V nedávné době se ke mně dostala informace o celkové sumě financí za posledních osm let (2008–2016), která byla vydána na jedné nevládní organizaci, jejíž nosné téma je bezzásahovost na Šumavě a která činí 136 milionů Kč. Nechci zpochybňovat jejich důležitost. Škoda ale, že taková suma nebyla poskytnuta na výzkum či obnovu jedle. Tato

suma by stačila například k zaplacení 5 400 ha autochtonních, mateřských porostů s jedlí (kalkulace dle LČR) – tím by časem bylo navýšeno zastoupení jedle na 1,3 % – nebo k vytvoření a zajištění genových základů jedle, kterých v ČR existuje pouze 15, či k realizaci klonových archivů jedle – ty máme tři.

Díky podílu melioračních a zpevňujících dřevin, uvedeném v lesním zákoně, je zajištěna umělá obnova jedle, a to v uspokojivém rozsahu. Co bohužel není legislativně zajištěno, je otázka přirozené obnovy jedle. Vždy je to ponecháno na libovůli odborných lesních hospodářů. Mnohé mateřské porosty, které by bylo možné obnovit přirozeným způsobem, zůstávají bez obnovy.

Úvodní motto, kterým jsem začal své psaní, bylo vyřčeno lesníkem Minuttillem v roce 1978 a vyjadřuje potřebnost a důležitost jedle v porostech se zastoupením smrku, kde má jedle funkci meliorační a stabilizační dřeviny. Vyjadřuje však i mnohé jiné, ale to nechám na zamyšlení každého z vás. Lesník pro svou práci a poslání potřebuje les, jedle pro svůj život v lesním ekosystému a renesanci ze stavu zastoupení 1,1 % potřebuje lesníka. Nikdo jiný jí nepomůže.

Přeji vám, aby vás nadšení pro práci s jedlí nikdy neopustilo.

Ing. Daniel Černý
Odborný lesní hospodář

JEDLE BĚLOKORÁ PÁTEŘ EVROPSKÝCH LESŮ

Daniel Černý

12.–13. 10. 2016 se v Olšíně u Horní Plané konala mezinárodní konference „Jedle bělokorá – páteř evropských lesů“. Pořádána byla pod patronací zájmového sdružení Šumavský Králováci a Vojenských lesů a statků ČR, s. p, divize Horní Planá. Přestože od akce uplynul již delší čas, stojí za to si ji alespoň stručně připomenout.

Konferenci zahájili ředitel divize Horní Planá (VLS ČR) Petr Král a předseda spolku Šumavský Králováci Jiří Mánek. Akce se účastnilo 155 lesníků z řad Lesů ČR, VLS, VÚLHM, církevních lesů, obecních lesů, MŽP, národních parků, Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů a zástupců krajských a městských úřadů, ČZU, MENDELU, Akademie věd ČR, středních lesnických škol ad.

Myšlenka pořádat konferenci zaměřenou na jedli není zcela nová, neboť obdob-

ný organizační tým pořádal mezinárodní konferenci „Jedle bělokorá 2005“ o jednat let dřívě v Srní na Šumavě a exkurze probíhala na LS Železná Ruda. Řada přednášek tak navazovala na stejné téma s časovým odstupem.

První den konference byly prezentovány odborné příspěvky, druhý den probíhala exkurze na LHC Arnoštov, kterou připravili Jiří Flíček a Martin Keltner z VLS. Exkurze měla dvě zastavení a byla

zaměřena zejména na přirozenou obnovu jedle a na škody zvěří. Slavnostní ukončení proběhlo v areálu bývalé schwarzenberské myslivny Uhlíkov.

Celá konference a také samostatný příspěvek byly věnovány Bohuslavu Vinšovi, který v loňském roce zesnul. B. Vinš byl mimo jiné spoluautorem publikace „Pestovanie jedle“, vydané v roce 1965, která je jedinou monografií o této dřevině v České republice.

JEDLE Z MNOHA ÚHLŮ POHLEDU

Odborné příspěvky se zaměřily na jedli z pohledu genetiky, semenářství, výskytu, pěstování, využití apod.

Vliv biotechniky sadby na odrůstání kultur jedle bělokore hodnotili Oldřich Mauer a Kateřina Houšková (MENDELU). Popsali, jak jedle odrůstá při nejzávažnějších deformacích kořenového systému vyvolaných nevhodnou kvalitou sadby.

Jedli bělokore na horní hranici svého výskytu v PLO 13 – Šumava sledoval Daniel Černý (OLH). Zaobíral se jedinci, kteří rostou v 7.–8. LVS, dále popsal založení a provoz klonových archívů pro tyto jedince.

Jaroslav Koblíha a Vladimír Hynek shrnuli nejen celkovou problematiku genetiky jedle bělokore, ale i vlastní provozně-výzkumné zkušenosti.

Potenciál mladších jedlových porostů k přirozené obnově pod chřadnoucím smrkem na severní Moravě hodnotili Antonín Martíník a David Dušek (MENDELU, VÚLHM), viz str. 22.

Hodnocení genetické variability vybraných populací jedle bělokore se ujaly Helena Cvrčková a Pavlína Máchová z VÚLHM. Vyhodnocení růstu 36 proveniencí jedle bělokore z ČR, Slovenska, Rakouska, Bosny a Hercegoviny, Rumunska, Itálie, Bulharska a Polska na výzkumné ploše v PLO 12 – Předhůří Šumavy představili Jiří Čáp,

Petr Novotný, Jaroslav Dostál a Jan Jehlička (VÚLHM).

Příspěvek Leny Bezděčkové (VÚLHM) se zaobíral kvalitou jedlového semena z let 2005–2015. Navázal na příspěvek z konference „Jedle bělokora 2005“ a vznikla tak kontinuální řada výsledků.

Skladování a předosevní přípravě jedle bělokore v semenářském závodě v Týništi nad Orlicí se věnovala Zuzana Neznajová (Lesy ČR). Popsala samotnou předosevní přípravu semen jedle a rozsah stratifikace osiva za posledních šest let.

Strukturu uznaných zdrojů reprodukčního materiálu jedle bělokore (plošné množství uznaných genových zdrojů jedle dle VLS a SLT v PLO v rámci Jihočeského kraje) zhodnotil Tomáš Eybl (ÚHÚL).

Výživou jedle bělokore při horní hranici výskytu na území NP a CHKO Šumava se v přednášce zabývali Radek Novotný, Vít Šrámek (VÚLHM) a Daniel Černý. Jedle rostoucí na horní hranici vykazují dle výsledků dobrou úroveň výživy.

Výskyt biotických škodlivých činitelů jedle bělokore v podmínkách Česka v minulosti i v současnosti shrnuli Jan Liška (VÚLHM) a Petr Šrůtka (FLD ČZU).

Zkušenosti s udržením podílu jedle bělokore při zvyšování druhové pestrosti porostů na revíru Špankov představil Miroslav Červený (Lesy ČR, LS Plasy), viz str. 25.

Vlastnostmi dřeva jedle a použitím v lesnictví a dřevařství se zabýval Petr Horáček (CzechGlobe), viz str. 28.

Kateřina Houšková, Oldřich Mauer a Petr Vaněk (MENDELU) sledovali vliv krytí na odrůstání jedle bělokore.

Souhrn některých poznatků k ekologii přirozené obnovy jedle bělokore v podmínkách ŠLP Křtiny pak přinesli Lumír Dobrovolný a Antonín Martíník (MENDELU).

Ovlivnění sazenic jedle bělokore vystavením záměrnému vysychání před výsadbou a tříletým růstem v různých světelných podmínkách hodnotili Jan Leugner a Jarmila Martincová (VÚLHM). Osychání sazenic výrazně zvýšilo ztráty úhynem. Při osychání po dobu dvou hodin a vysazení na nekrytý záhon se v druhém roce projevila ztráta 67%.

Jak prosperují výsadby jedle bělokore v podmínkách imisních holin, řešili Vratislav Balcar a Dušan Kacálek (VÚLHM). Výsadby lze označit za úspěšné a je možné jedli do těchto horských růstových podmínek doporučit.

Pozn.: Sborník příspěvků z konference je pro zájemce k vyžádání na e-mailu: jedle2016@seznam.cz.

Vybrané příspěvky najdete na dalších stranách tohoto čísla Lesnické práce.

Autor:

Ing. Daniel Černý

E-mail: jedle2016@seznam.cz

Exkurze na LHC Arnoštov. Foto: autor

Ing. Daniel Černý, jeden z posledních lesníků zaměstnaných u NP Šumava, který má rád les srdcem, a asi právě proto ho pan ředitel Hubený zařadil po svém nástupu do funkce na pracovní místo traktoristy.